

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 12 feb. 1951

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, s'Jacob, Joekes, Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Spitzen, Stikker, Struycken en In 't Veld (Minister Teulings is wegens ziekte afwezig).

Tevens is aanwezig Staatssecretaris Blom (bij de punten 2f - 10).

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

3. *Uniezaken*

a. *De kwestie van de Ambonese militairen*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Kolonel Van Santen heeft gevraagd hem opdracht te geven een dienstbevel aan de Ambonese militairen uit te vaardigen om naar Nederland te gaan. Indien zij dit bevel niet nakomen kunnen zij worden ontslagen. De Ambonezen willen nl. de uitspraak van de Hoge Raad afwachten, die eerst tegen het einde van Maart kan worden verwacht. Spreker heeft met Minister s'Jacob de gedachte besproken om een uitspraak van de rechter te vragen over de interpretatie van het vonnis, doch de Minister-President acht het niet alleen bezwaarlijk, dat de Regering zich tot de rechter zou wenden, doch ook dat men niet weet hoe diens beslissing zal uitvallen. Een bijzondere moeilijkheid is evenwel, dat men de militairen onder Nederlands bevel niet langer in Indonesië kan laten tegen de internationale verplichtingen in. De *Minister-President* acht het vragen van een uitspraak aan de rechter, terwijl de zaak bij de Hoge Raad aanhangig is, gevaarlijk. Men moet de betrokkenen voor de keuze uit de twee mogelijkheden stellen. Indien zij niet willen kiezen, zal men de betaling aan hen moeten staken. Bij het vragen van een nieuwe uitspraak zou de rechter de Regering niet kunnen verplichten de Nederlandse troepen in Indonesië te laten, doch wel kunnen zeggen, dat de Ambonese militairen onder Nederlandse verantwoordelijkheid moeten blijven. Spreker acht het niet wenselijk de Ambonese militairen een dienstbevel te geven naar Nederland te gaan. Minister *Van Maarseveen* deelt naar aanleiding van een vraag van Minister Van Schaik mede, dat het zijn bedoeling is over het arrest van het Hof een executiegeschil te maken, waarbij men zich rechtstreeks tot het Hof kan wenden. Minister *Van Schaik* merkt op, dat dan cassatie mogelijk is.

Minister *In 't Veld* merkt op, dat in geval de Indonesische Regering bezwaar maakt tegen het in stand houden van de Ambonese militaire eenheden deze militairen dan moeten worden gedemobiliseerd op grond van het volkenrecht; in dat geval is dan art. 13a van de Wet Algemene Bepalingen van toepassing. Minister *Van Maarseveen* is van mening, dat art. 13a dan wel ruim wordt geïnterpreteerd. Minister *In 't Veld* vraagt zich af of de rechter de Regering kan dwingen tegen volkenrechtelijke regels te handelen.

Minister *Stikker* merkt op, dat Nederland terzake ook nog een verantwoordelijkheid heeft tegenover de Indonesische Regering; indien de Ambonese militairen op Java blijven moeten zij ontwapend zijn. Minister *Mansholt* vraagt zich af of Nederland verplicht is verantwoordelijkheid te blijven dragen, indien de Ambonese militairen weigeren hun wapens af te geven. Minister *s'Jacob* deelt mede, dat Kolonel Van Santen ontwapening als een onaangename operatie ziet, doch deze mogelijk acht als het moet. Een moeilijkheid is, dat Generaal Scheffelaar in Makassar terzake bepaalde toezeggingen schijnt te hebben gedaan.

De *Minister-President* acht het mogelijk aan de Hoge Raad te vragen zijn beslissing te nemen onmiddellijk na de pleidooien. Minister *Van Maarseveen* is er niet van overtuigd, dat de Hoge Raad het arrest geheel zal vernietigen. Spreker stelt voor een exploit te laten uitgaan, waarin de Regering mededeelt wat zij van plan is te doen; tezamen met de voorgeschiedenis zal dit worden gepubliceerd. Het is voor de Nederlandse bevolking van belang te weten hoe deze

zaak gelopen is. De *Minister-President* heeft geen bezwaar tegen een dergelijke publicatie. Aangezien er geen reden is voor de Regering om de Ambonezen naar Nederland te laten gaan zal men hiertoe ook geen bevel moeten geven. Minister *Van Maarseveen* wijst erop, dat men degenen, die weigeren dit bevel na te komen, zal kunnen demobiliseren. Minister *Mansholt* is van mening, dat men de Ambonezen ook kan demobiliseren op het ogenblik, dat zij weigeren de wapens in te leveren. Minister *Rutten* is eveneens van oordeel, dat men insubordinatie ook bij een andere gelegenheid zal kunnen constateren. Minister *s'Jacob* merkt op, dat de Ambonese militairen thans geen enkel dienstbevel opvolgen.

Minister *Lieftinck* maakt ernstig bezwaar tegen een dienstbevel aan de Ambonezen om zich naar Nederland in te schepen. Spreker acht de bestaande opties voldoende. Hij wijst op de ernstige consequenties, die te verwachten zijn als de betrokken Ambonezen op bevel naar Nederland worden overgebracht. Zij kunnen dan allerlei eisen stellen nopens hun positie en behandeling. Minister *Van Maarseveen* is het met het laatste eens, doch hij ziet geen andere uitweg.

De *Raad* besluit na enige verdere discussie bij stemming, dat aan de Ambonese militairen een dienstbevel zal worden gegeven naar Nederland te gaan, indien zij niet bereid zijn een keuze te doen uit de mogelijkheden, die voor hen geopend zijn.

Minister *s'Jacob* deelt mede, dat de Voorzitter van de Eerste Kamer hem heeft gevraagd in de Commissie voor Uniezaken te komen. Minister *Van Maarseveen* ziet er geen bezwaar tegen in deze commissie inlichtingen te geven. De *Minister-President* acht dit evenmin bezwaarlijk. Spreker zou ook niet tegen het aanvaarden zijn van een verzoek om in een openbare zitting van de Kamer te verschijnen; de verhouding tussen de Kamer en de Ministers is evenwel anders nu het Kabinet demissionair is.

Minister *Götzen* heeft vernomen, dat met het oog op de scheepsruimte tot 1 April hoogstens 7000 Ambonese zielen naar Nederland zouden kunnen vertrekken. Minister *Lieftinck*, het besluit van de Raad betreurend, stelt voor, dat een wetsontwerp wordt voorbereid ter verlenging van het verblijf van de Nederlandse militairen in Indonesië. Spreker acht dit noodzakelijk als men het dienstbevel handhaaft. De *Minister-President* merkt op, dat de wet inzake de verlenging van het verblijf tot 1 April alleen betrekking heeft op de dienstplichtigen. Deze zullen allen vóór 1 April zijn scheid gegaan. Minister *Van Maarseveen* voegt hieraan toe, dat de Indonesische Regering oorspronkelijk erop stond, dat zij vóór 1 Februari zouden repatriëren; deze datum heeft men verlengd gekregen tot 1 April. Spreker acht het wel nodig, dat een wetsontwerp wordt opgesteld inzake de positie der Ambonese militairen in Nederland.

- - -